

Cím:
5500 Gyomaendrőd,
Fő út 230.

Nyitvatartás:
Hétfő - Péntek: 9-17-ig
Szombat: 9-12-ig

Telefon / Fax:
+36-66/218-370

ELŐTERJESZTŐ JAVASLAT

**Endródi Szent Imre Katolikus Templom épülete
Települési Értéktárba történő felvételéhez**

Készítette:

**Határ Győző Városi Könyvtár
Gyomaendrőd, Fő út 230.**

Gyomaendrőd, 2018. április 8.

Dinyáné Bánfi Ibolya
Intézményvezető

Cím:
5500 Gyomaendrőd,
Fő út 230.

Nyitvatartás:
Hétfő - Péntek: 9-17-ig
Szombat: 9-12-ig

Telefon / Fax:
+36-66/218-370

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

A javaslatot benyújtó intézményneve: Határ Győző Városi Könyvtár

Levelezési cím: 5500 Gyomaendrőd, Fő út 230.

Telefonszám: 66/218-370

E-mail cím: varosi.konyvtar@gyomaendrod.hu

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: **Endródi Szent Imre Katolikus Templom épülete**
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása: **épített környezet**
3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: **Gyomaendrőd, Hősök tere**
4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

Települési Értéktár.

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

1798. november 6-án tették le az endródi Szent Imre templom alapkövét és az elkészült templomot 1804. november 5-én Majzik János kunszentmártoni esperes plébános áldotta meg. A templom 1805. május 30-án készült el végelegesen, amikor a torony csúcsára a keresztet is felhelyezték. A templomszentelés 1824. május 9-én volt, Vurum József nagyváradai püspök végezte egy Visitatio Canonica alkalmával. A templom védőszentje Szent Imre herceg.

Copfstílusú, boltozott templom, karzata feletti toronnyal, párnatagos toronysisakkal. A külső homlokzatán lévő fülkébe Szent Péter és Szent Pál apostolok szobrai 1808-ban helyezték el. A Szent Kereszt oltár feszülete 1805-ben készült. A Lourdes-i oltár 1860-ból való, alkotója Mardos István asztalos. Az oltárképet 1860-ban festette Fischer Károly gyulai mester. A főoltár 1912-ben készült, úgy hogy a régi oltárt borították be az újjal. A templom belső díszítését Müller Károly nagyváradai aranyozó mester készítette.

Az endródi templomban a leghíresebb tiroli fafaragók – Malknecht, Runggaldier, Rifesser, Delago – szobrai csodálhatjuk. A tiroli fafaragás leginkább 1898-1918 között jutott el Magyarországra, ami egybe esett a gródeni fafaragás fénykorával. A Jézus Szíve szobrot Delago nevű szobrász készítette Gródenben (1892), ugyanitt készült a Szent Anna szobor, Malknecht szobrász munkája (1895). A betlehemi szobrocskákat 1884-ben Tirolból rendelték, Riengoldier nevű szobrász készítette.

1899-ben Innsbruckból szereztek be a keresztút stációs képeit. 1835-ből való a vörös márvány keresztút. A festett színes ablaküvegek Szent Béla püspököt, Szent Istvánt, Jézus Szívét, Mária Szívét, Árpád-házi Szent Erzsébetet és Szent Margitot ábrázolják.

A jelenlegi orgona 1915. szeptember 7-én készült el, Angszter József és fia készítette, pneumatikus rendszerű, 2 manuális, 29 regiszteres, B praeparacioval és szabad kombinációval. Lány hangszínű (burdonos), 1758 sípja van. Az orgona homlokzati ónsípsorát 1918. március 21-én hadicélra elrekvirálták és elszállították, összesen 133 kg súlyban. Sajnos ezek a sípsorok azóta is hiányoznak.

Cím:
5500 Gyomaendrőd,
Fő út 230.

Nyitvatartás:
Hétfő - Péntek: 9-17-ig
Szombat: 9-12-ig

Telefon / Fax:
+36-66/218-370

A templom öt harangjából négyet az első világháborúban, 1917. májusában elvittek, 1921-ben indulhatott meg a gyűjtés a pótlásukra. A templom jelenlegi harangjai villamosítva vannak, a Szent István harang 1.100 kg, a Szent Imre harang 550 kg, a lélekharang 80 kg súlyúak.

1890-ben a templom udvarár közmunkában fásították, a fákat a Békés megyei gazdasági egyesület ajándékozta.

Az idők folyamán a templomot többször felújították. Az 1891-ben a viharkárok miatt kellett az ablakokat és a redőnyöket megjavítani. 1893 októberében megújították a toronylépcsőt és a padozatot. 1900 júniusában felújították a Szent János Kápolnáját. 1901. július 29-én elkezdődött a templomhoz ragasztandó oratóriumszerű új sekrestye építése, a kivitelező Wagner Márton gyomai építész volt.

1904-en, a templom 100 éves fennállása idején a torony szüette, korhadt gerendái, vörösréz burkolata, gömbje és keresztje levételre került, majd hengerelt vasból készült új tetőszerkezetet és új vörösréz burkolatot kapott. Az összes javításokat, külső és belső tatarozásokat Wagner József békéscsabai építész végezte. 1927-ben a külső felújítás mellett betonjárda és díszes vasrács-kerítés készült és bevezették a villanyt.

A II. világháborúban, 1944 októberében a szovjet csapatok bevonulását követően a templom is megsérült a harcokban.

1964-ben a templomot belül újrafestették, 1991-1993 között külső felújítás történt. 2002-ben a tetőt újították fel, a statikai megerősítés mellett az elavult palát piros cserépre cserélték.

Források:

200 éves az endrődi Szent Imre templom. Szerk. Iványi László. Gyomaendrőd, 2004.

<http://www.endrodiplebania.hu/> (2018.04.05.)

<http://www.muemlekem.hu/muemlek?id=2450> (2018.04.05.)

<http://www.endrodiplebania.hu> (Iványi L. fotói)

<http://hgyvk.hu/index.php/component/content/article/22-adatbazis/digitalizalt-dokumentumok/endrod-tortenete/507-endrod-fotok?Itemid=143>

<http://hgyvk.hu/index.php/component/content/article/22-adatbazis/digitalizalt-dokumentumok/endrod-tortenete/505-endrod-kepeslapok?Itemid=143>

<http://hgyvk.hu/index.php/component/content/article/22-adatbazis/digitalizalt-dokumentumok/endrod-tortenete/506-endrod-vallas-egyhazi-templom?Itemid=143>

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

A műemléki védelem alatt álló szakrális épület nem csak az endrődi katolikus közösség, hanem a város ikonikus épülete, Endrőd messziről is jól látható jelképe. Építése jól példázza az újjászületést, sorsa, története mindig párhuzamot mutatott Endrőd sorsával. Az épület Gyomaendrőd egyik nevezetessége, jelképe.

Cím:
 5500 Gyomaendrőd,
 Fő út 230.

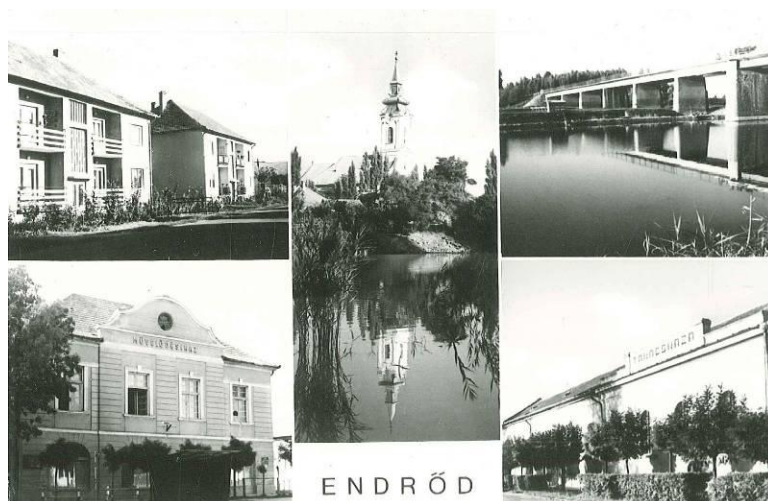
Nyitvatartás:
 Hétfő - Péntek: 9-17-ig
 Szombat: 9-12-ig

Telefon / Fax:
 +36-66/218-370

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

Cím:
5500 Gyomaendrőd,
Fő út 230.

Nyitvatartás:
Hétfő - Péntek: 9-17-ig
Szombat: 9-12-ig

Telefon / Fax:
+36-66/218-370

1904. június 3-án bábáskodó tömeg jelenlétében 6 akó nagyságú gömböt a rászertelt kereszttel, csörlő segítségével emelték fel a 60 méteres, magas templomtoronyba. A gömbben előzőleg elhelyezték a forgalomban levő pénzek 1-1 példányát, Endrőd addigi történetét a lényegre lerövidítve, valamint az egyházi vezetők névsorát. X. Pius római pápától Zelinka János helyi apátig, egyházügyi személyeket, állami irányítókat Ferenc József királytól – Uhrin Imre bírót és Vinkovics Ignác jegyzőt. Ünnepe volt az egész községnek a község apraja nagyja ezrekre menő sűrű tömegben ellepte a templom környékét, hogy tanúja legyen a ritkaság számba menő eseménynek. [a hátoldalról]

Cím:
5500 Gyomaendrőd,
Fő út 230.

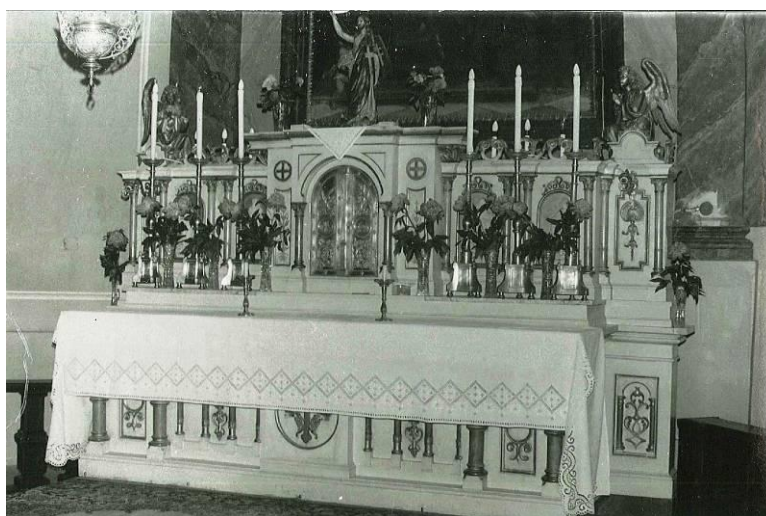
Nyitvatartás:
Hétfő - Péntek: 9-17-ig
Szombat: 9-12-ig

Telefon / Fax:
+36-66/218-370

1917. V. 16. Harangok elvitele. [A nagyharang mögött, kezében kereszttel Zelinka János plébános, Tőle jobbra, mögötte, egy fehér kalapos asszony mögött Újházy Miklós kántor.]

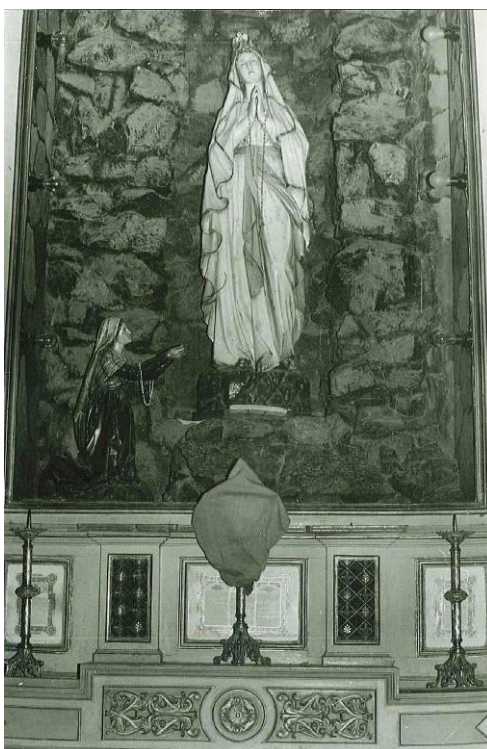
Cím:
5500 Gyomaendrőd,
Fő út 230.

Nyitvatartás:
Hétfő - Péntek: 9-17-ig
Szombat: 9-12-ig

Telefon / Fax:
+36-66/218-370

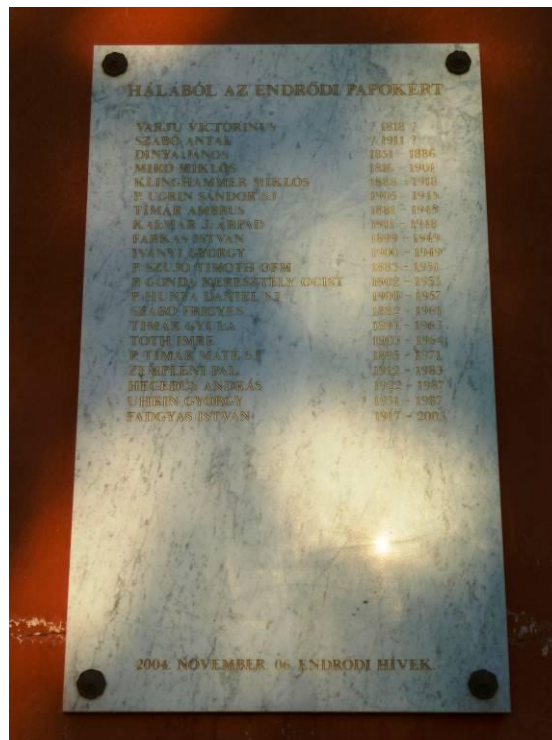
Cím:
 5500 Gyomaendrőd,
 Fő út 230.

Nyitvatartás:
 Hétfő - Péntek: 9-17-ig
 Szombat: 9-12-ig

Telefon / Fax:
 +36-66/218-370

Cím:
5500 Gyomaendrőd,
Fő út 230.

Nyitvatartás:
Hétfő - Péntek: 9-17-ig
Szombat: 9-12-ig

Telefon / Fax:
+36-66/218-370

3. A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT

Alulírott Dinyáné Bánfi Ibolya a Határ Győző Városi Könyvtár nevében eljárva hozzájárulok, hogy az intézmény által készített anyagot, képeket a Gyomaendrődi Települési Értéktár Bizottság felhasználja, nyilvánosságra hozza.

Gyomaendrőd, 2018. április 8.

Dinyáné Bánfi Ibolya
Intézményvezető